

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2024. október 16.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal kell javítani az alábbiak szerint.**

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma (aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlapon utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

– ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontvesztés érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

– ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a <i>Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.
--

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a <i>Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.
--

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a <i>Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata</i> szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (\checkmark Tidő, illetve \checkmark Tér), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1) 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.
--

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (\checkmark), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni az ún. általános (K1) és a konkrét (K2) történelmi fogalmakat. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (**K2**) és a hosszú, illetve a komplex esszénél (**K3**) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszlemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszlem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszénél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

<p>1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.</p>
--

<p>0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.</p>
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. ✓F1 ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; ✓✓F1 ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; ✓F1 és ✓F1 külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni a történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre adott részpontokat (pl. ✓E1).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlapon összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Római jog (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Római jogi elv	Az Alaptörvény részletének sorszáma
a) az ártatlanság védelme	1.
b) fellebbezéshez való jog	5.
c) a visszaható hatály tilalma	2.
d) a kétszeres értékelés tilalma	4.
e) nincs büntetés törvény nélkül	2.
f) a vádlót terhelő bizonyítási kényszer	1.

g) 1.

h) Justinianus (Elfogadható még: Iustinianus.)

2. Lovagi kultúra (Összesen 4 pont.)

a) A), D) (Elemenként 0,5 pont.)

b) keresztes hadjárat(ok) / keresztes háború(k) (0,5 pont)

c) keleti keresztények / ortodoxok (Elfogadható még: bizánciak.) (0,5 pont)

d) 1. üdvösség / mennyország / megváltás

2. hűbértokok / gazdagság / anyagi javak / zsákmány (A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók. A válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.) (Elemenként 1 pont.)

3. I. Lajos (Összesen 3 pont.)

a) szerviens (0,5 pont)

b) ősiség (0,5 pont)

c) Tiltja a szabad végrendelkezést. / A(z ősi) birtokot csak a (közeli) rokonok / a nemzetség tagjai örökölhetik. / A(z ősi) birtok elidegeníthetetlen. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

d) Elterjedt az árutermelés / pénzgazdálkodás. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

4. Kora újkori gazdasági változások (Összesen 4 pont.)

a) árforradalom / árrobbanás / infláció (0,5 pont)

b) Az Újvilágból / Amerikából / a gyarmatokról nemesfém / ezüst áramlott be (Európába). (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

Állítás	A város neve	A város sorszáma
c) A várost és a város által meghódított területeket irányító család a 15. századtól kezdve banki tevékenységének köszönhetően hatalmas vagyonát és politikai befolyását.	Firenze	2.
d) Az országot innen irányító dinasztia a 16. századtól kezdve jelentős hasznot húzott a kalózkodásból és a világkereskedelemből kibontakozásából.	London	4.

(Elemenként 0,5 pont.)

e) 3. (0,5 pont)

5. Bocskai-felkelés (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Állítás	Törvénycikkely sorszáma
a) A rendek érdekeik érvényesítésére kihasználták a dinasztian belüli ellentéteket.	2.
b) Az országgyűlés a továbbiakban nem tárgyalhatta a vallással kapcsolatos kérdéseket.	9.
c) A nemesek vallási követeléseit a polgárok is támogathatták.	6.
d) Az uralkodó egész birodalmában elkötelezte magát az ellenreformáció mellett.	7.
e) A protestánsok nem sorolták fel tételesen a katolikusok által visszaadandó templomokat.	3.
f) Az uralkodó megerősítette elődjeinek a katolikus egyházat támogató törvényeit.	8.

6. A reformkor fő kérdései (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Állami beavatkozást sürget. / Ellentmond a szabad verseny / szabadkereskedelem elvének. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- b) Az örökös tartományok gazdaságára káros hatással lett volna. / Az osztrák (és cseh) ipari termékek fő felvevőpiaca Magyarország volt. / Megdrágította volna a birodalmon belüli kereskedelmet. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- c) Igyekeztek csak magyar iparcikkeket vásárolni. / Megalapították a Védegyletet. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*
- d) Erősítette a reformpártiak szervezettségét / összefogását. / Erősítette a nemzeti öntudatot. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

7. A 19. századi munkásmozgalmak (Összesen 4 pont.)

Állítás	Forrásrészlet(ek) betűjele(i)	
a) A marxista eszméket kritizálja.	A	B
b) Megjelenik benne az osztályharc elutasítása.	B	
c) A szociális gondoskodást alapvető értéknek tekinti.	C	
d) A polgári állam kritikáját is tartalmazza.	C	

(Az egy sorban szereplő válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.) (Elemenként 0,5 pont.)

e) keresztényszocializmus (0,5 pont)

f) Nem lesz ideje a munkásoknak gyakorolni a vallásukat. / A vallásgyakorlók számának csökkenésétől. / (Tartott) a családok szétesésétől. / erkölcsi zülléstől. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

8. Az olasz fasizmus (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítás	A plakát(ok) betűjele(i)	
a) Alátámasztja, hogy kezdetben fenntartották a demokrácia látszatát.	F	
b) Az ipar fejlesztését hangsúlyozza.	A	D
c) A harcot pozitív célként jeleníti meg.	B	C
d) Felirata utal arra, hogy a rendszer példaként tekintett a császárkori Rómára.	D	
e) Megjelenik rajta a személyi kultusz.	C	D

(Az egy sorban szereplő válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)

9. Magyarország a második világháborúban (Összesen 8 pont.)

a)

1.	2.	3.
A	C	B

(A helyes sorrend: 1 pont.)

b) Magyarország kiugrását a háborúból. / Magyarország átállását a szövetségesek oldalára. / Magyarország kiválását a német szövetségből. / Az (előzetes) fegyverszüneti egyezményt. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

c) 1., 3. (Elemenként 0,5 pont.)

d) gettó (0,5 pont)

e) deportálás (0,5 pont)

f) Magyarország (német) megszállása (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

g) Olaszország átállt a szövetségesek oldalára. / Olaszország kiugrott a háborúból. / Mussolini megbuktatása. / A fasiszta rendszer felszámolása. / A szövetségesek partraszállása. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

h) Kállay Miklós (0,5 pont)

i) Magyarország szomszédjai / Románia megtámadná Magyarországot. / (A szomszédok) Területeket szállnának meg. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

j) 4. (0,5 pont)

10. Hidegháború (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Állítások	Kép(ek) betűjele(i)	
a) Ez a két karikatúra ugyanahhoz a konkrét hidegháborús konfliktushoz kapcsolódik.	A	C
b) Az ezen a karikatúrán ábrázolt konfliktus a szárazföldi közlekedési útvonalak szovjet elvágása miatt alakult ki.	B	
c) A karikatúra szerint a két szuperhatalom közül az Egyesült Államokat zavarta jobban a másik terjeszkedése.	A	
d) Ez a karikatúra egyértelműen hamis képet fest az egyik vetélkedő hatalom lakosságának életszínvonaláról.	E	
e) Ez a karikatúra a két vetélkedő fél világháborúval fenyegető, kölcsönös felelőtlenségét hangsúlyozza.	C	
f) Ez a két karikatúra a szuperhatalmak közötti gazdasági versengést hangsúlyozza.	D	E

(Az egy sorban szereplő válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)

11. Kádár-korszak (Összesen 4 pont.)

a)

A forrás betűjele:	A)	B)	C)
A szakkifejezés sorszáma:	3.	5.	1.

(Elemenként 0,5 pont.)

b) 1968 (0,5 pont)

c) El akarták kerülni a rendszerellenes megmozdulásokat / a rendszerrel szembeni elégedetlenséget / az újabb forradalmat. / Az életszínvonal emelése. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

d) (Az intézkedésekkel elismerték, hogy) az embereket az egyéni érdek / jólét lehetősége ösztönzi hatékony munkára. / Nem lehetett teljesen felszámolni a magántulajdont. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

12. Határon túli magyarok

Feltételezett esetek	Sorszám(ok)	
a) A költséghatékonyság miatt egy szinten túl állami támogatásból nem tarthatók fenn a magyar kulturális vagy szolgáltató intézmények a szórványban élő magyarság számára.	2.	
b) A magyar kisebbség által lakott területeket elkerülő infrastrukturális fejlesztések hiányában romló gazdasági kilátások következtében a magyar lakosság elvándorlása.	1.	
c) A többségi államnyelven jóval bővebb karrierlehetőségek érhetők el, emiatt sokan a többségi nyelven oktató iskolába járatják a gyermeküket.	4.	
d) A többségi államnyelv közügyekben való kizárólagos használatát előíró törvény elfogadása.	2.	3.

(Az egy sorban szereplő válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.) (0,5 pont)

e) falurombolás (0,5 pont)

f) Megnő a vegyes házasságok aránya. / A beköltöző többségi lakosság számára új iskolát nyitnak. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható) (1 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. A hűbériség

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a középkori hűbériséget mutatja be, kitérve eszmei háttérére és a belőle fakadó kormányzati rendszerre. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a hűbériség a kora középkorban / a 8–10. században, (Nyugat-)Európában / a Frank Birodalomban alakult ki / a virágzó középkorban is jellemző volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. király, földbirtok, hűbérúr, hűbéres.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a kép alapján (pl. a hűbériség elválaszthatatlan volt a nehézlovas harcmódotól; a hűbérurak saját haderővel rendelkeztek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. csak a földbirtokkal bíró nemesek engedhették meg maguknak a költséges felszerelést; a katonai szolgálat a hűbéri viszonyból eredő kötelesség volt).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. a középkorban magától értetődőnek tekintették a hierarchiát; a hierarchikus viszonyokat Isten akaratából következőnek tekintették), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hűbéri viszony is hierarchikus volt; a hűbérúr / a király hatalmát végső soron Isten akaratára vezették vissza).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a hűbérúr földet adományozott a hűbéresnek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hűbéri viszonyt eskü pecsételte meg; a hűbéres a földért cserébe hűséggel / fegyveres szolgálattal tartozott; a hűbéres is nemes ember volt; a hűbérúr a föld mellett védelmet is ígért hűbéresének; egyes országokban a hűbéres további hűbéreseket fogadhatott / kialakult a hűbéri láncolat).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az uralkodó a hűbéresein keresztül gyakorolhatta hatalmát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hűbériségből fakadó kormányzati rendszer a hűbéri / feudális monarchia; egyes országokban minden földbirtokos a király hűbérese volt; formálisan semmilyen intézmény sem korlátozta a király hatalmát; a gyakorlatban azonban a hűbéreseket hűtlensége jellemzően az államok széteséséhez / háborúskodásokhoz vezetett).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

14. Az ipari forradalom második hulláma

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az ipari forradalom második hullámát mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az ipari forradalom második hulláma a 19–20. század fordulóján zajlott, és rögzíti, hogy az Egyesült Államok / Németország új gazdasági nagyhatalmakká váltak.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyár, futószalag, robbanómotor, tőke / tőkekoncentráció / monopólium / kartell	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti, hogy a törvény célja a verseny fenntartása / a monopóliumok létrejöttének megakadályozása, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egy-egy nagyvállalat több iparágban is elkezdett termelni; a tőkekoncentráció lehetővé tette a versenytársak felvásárlását; megjelent a fináncsőke; a beruházások nagy tőkét igényeltek; a monopóliumok kiszolgáltatott helyzetbe hozták a munkavállalókat / beszállítókat / vásárlókat; először az Egyesült Államokban vezettek be monopolelleses törvényt).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. jelentősen nőtt az évenként előállított autók darabszáma; jelentősen csökkent az autók ára; a darabszám növekedésével egyre olcsóbbá vált a termék), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megjelent a futószalag; a tömegtermelés lehetővé tette a fogyasztás növekedését).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy új erőgépek / erőforrások jelentek meg (elektromos és benzinmotor / elektromos áram, kőolaj), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az új járművek átalakították a személyi közlekedést; a gőzgéphez képest sokkal kisebbek / könnyebbek / biztonságosabbak voltak; hordozhatóvá vált az energiaforrás; megjelent az autógyártás; a transzformátor lehetővé tette az áram szállítását; a villanyvilágítás / villanykörte lehetővé tette a műszakok kialakítását a termelésben; az elektromos áram forradalmasította a kommunikációt / híradástechnikát).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a találmányok létrejöttében fontos szerepet játszott a tudományos kutatás, és lényegi megállapítást tesz (pl. létrejött a kutatók / tudósok csoportja; a kutatók fokozatosan specializálódtak; a kutatás egyre költségesebbé vált); vagy felsorolja az új húzóágazatokat: vegyipar / acélkohászat / elektromos ipar, és megnevez az iparágak megfelelő új találmányokat, eljárásokat.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. A török kiűzése

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a török kiűzését mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két évszámot (pl. Bécs ostroma 1683, Buda visszafoglalása 1686, zentai csata 1697, karlócai béke 1699).	0–2
	T2 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. Bécs, Buda, Bánság / Temesköz, Habsburg Birodalom, királyi Magyarország, Erdélyi Fejedelemség, Hódoltság).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. császár, király, ostrom, csata.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. Szent Liga, zsoldos, szultán, (vég)vár.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti, hogy a Szent Liga tagjai a Német-római / Habsburg Birodalom, Lengyelország, Velence és a pápa voltak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a törököt keresztény összefogás űzte ki az országból; a Szent Liga Bécs sikeres felmentése után alakult; Lipót csak emiatt vállalta a háborút; Franciaország semlegességet vállalt; a török többfrontos háborúra kényszerült).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényeges elemét (pl. az európai tüzéség fölénybe került az oszmánnal szemben; a hadviselés jellege megváltozott; a várostromokat nyílt / mezei ütközetek váltották fel; az európai hadseregek mozgékonyabbak lettek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ekkor alakultak ki Európában az állandó hadseregek; az európai haditechnika jelentős fejlődésen ment keresztül; megszűnt a Habsburg Birodalom és az Oszmán Birodalom erőegyensúlya; megindult az Oszmán Birodalom hanyatlása).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy Franciaország megtámadta a Habsburgokat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Franciaország semlegességet vállalt a török elleni háború elején; a Habsburgok balkáni térszerése miatt avatkozott be Franciaország; a Habsburgok kétfrontos háborúra kényszerültek; emiatt elhúzódott a háború / kiszorultak a Balkánról a keresztény csapatok).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy a Temesköz / Bánság a karlócai békében oszmán kézben maradt / Erdély is a Habsburgok uralma alá került, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a karlócai békével az ország területének zöme felszabadult; a Temesközt egy későbbi háború során foglalták vissza; megtartották Erdély külön kormányzatát).	0–3

Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a keresztény csapatok visszafoglalták Budát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez volt korábban a Magyar Királyság / a Hódoltság központja; a keresztény csapatokat Lotaringiai Károly vezette; az ostromlók visszaverték a török felmentő sereget).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az oszmán erők Zentánál szenvedtek végső vereséget, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburg-csapatokat Savoyai Jenő vezette; a törököket a Tiszán való átkelés közben semmisítették meg; a francia beavatkozás miatt / Belgrád visszavétele után újra a török volt a támadó fél).	0–3
	E3 Rögzít még egy jelentős tény a török kiűzésével kapcsolatban (pl. a háborút az Oszmán Birodalom kezdeményezte Bécs ostromával; a háború jelentős anyagi ráfordítást kívánt; felszámolták Thököly fejedelemségét; a császári csapatok Erdélyt is megszállták; a háború súlyos pusztítással járt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az Oszmán Birodalom tévesen értelmezte a Habsburgok béketörekvését / a vasvári békét; a háborút birodalmi / nemzetközi segélyekkel / kölcsönökkel finanszírozták; Thököly török fogságba került / az Oszmán Birodalomban maradt / még többször próbált visszatérni; ezzel megszűnt Erdély függetlensége / jogilag nem csatolták vissza Magyarországhoz; a déli területekre / a Határőrvidékre megindult a szerb betelepülés).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. Az egypárti diktatúra kiépítése

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az egypárti diktatúra kiépítésének fő lépéseit mutatja be Magyarországon az 1947-es választásoktól 1949-ig. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két lényeges évszámot a témával kapcsolatban (pl. 1947: kékcédulás választások, 1948: a két munkáspárt egyesülése / az iskolák államosítása, 1949: alkotmány elfogadása).	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország szovjet megszállás alatt állt / a szovjet tömb részévé vált, <i>vagy</i> a magyar kommunisták a szovjet minta alapján alakították át az ország működését.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. választójog, párt, alkotmány, diktatúra / pártállam / egypártrendszer.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kékcédulás választások, államosítás, népfront, népköztársaság.	0–2

	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. sokakat kizártak a választójogból; nem indulhattak a választásokon a Horthy-korszak kormánypártjainak a politikusai és a nyilas politikusok), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a választójog / választhatóság szűkítése a kommunisták érdekeinek megfelelően történt; a törvény részben Sulyok Dezső indulásának ellehetetlenítésére szolgált; a választásokat lebonyolító belügyminisztérium a kommunisták / Rajk László irányítása alatt állt; a törvényben kizártakon kívül is sokakat kihagytak a választói névjegyzékből; a kommunisták a SZEB megszűnése miatt előrehozott választásokat kényszerítették ki).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a kommunisták a kapitalizmus felszámolására törekedtek; kierőszakolták az államosításokat), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez összhangban állt az osztályharc / proletárforradalom gondolatával; a kommunisták a nép nevében fellépve demokratikusnak állították be törekvéseiket; az államosítás kárpótlás nélkül / az alapvető szabadságjogok megsértésével ment végbe; az államosítás tette lehetővé a tervgazdálkodás bevezetést).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy 1949-ben már csak a népfront listájára lehetett szavazni / megszűnt a többpártrendszer, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a népfront listáján a kommunista politikusokon kívül velük együttműködő más pártok politikusai szerepeltek; a népfront listájával az egypártrendszer kiépülését próbálták leplezni; a kommunisták ekkorra eltávolították a politikai életből a többi párt velük együttműködni nem akaró vezetőit; lemondásra kényszerítették Tildy Zoltán köztársasági elnököt is).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a kommunisták népköztársaságot hoztak létre; az új alkotmány szerint a nép akarata érvényesült), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kommunisták a nép nevében fellépve demokratikusnak állították be törekvéseiket; a valóságban diktatúrát / pártállamot építettek ki, az alkotmány szovjet mintára született meg).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a korszakban bontakozott ki a hidegháború, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szovjet vezetés számára sürgetővé vált a szovjetizálás / befolyási övezetének megszilárdítása; a Kominform létrehozásán keresztül szorosabban ellenőrizte a kommunista pártokat / a megszállt országok vezetését; a párizsi béke megkötése után is fenntartotta a katonai megszállást).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az 1947-es választásokon a kommunisták választási csalást követtek el, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. így sem sikerült – a Baloldali Blokk többi pártjával együtt sem – megszerezniük a szavazatok többségét; így	0–3

	is csak több százezer szavazat megsemmisítésével tudták biztosítani a baloldali pártok többségét az országgyűlésben).	
	E3 Rögzíti a kommunista és a szociáldemokrata párt egyesülését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az egyesülést a kommunisták kényszerítették ki; az egyesülést ellenző szociáldemokratákat kizárták a pártból; a párt neve Magyar Dolgozók Pártja lett; a párt főtitkára Rákosi Máttyás lett).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. A Magyar Királyság külpolitikája a középkorban (komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja a Magyar Királyság külpolitikáját Könyves Kálmán uralkodásától I. (Nagy) Lajos haláláig a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két, a témához kapcsolódó lényegi évszámot (pl. III. Béla uralkodása: 1172–1196, tatárjárás: 1241–1242, IV. Béla uralkodása: 1235–1270, I. (Anjou) Károly uralkodása: 1301 / 1308 / 1310–1342, I. (Nagy) Lajos uralkodása: 1342–1382, lengyel–magyar perszonalunió: 1370).	0–2
	T2 Rögzít legalább két lényegi térbeli elemet (pl. a magyar királyok tartósan meghódították Horvátországot, a keresztések a Szentföldre Magyarországon vonultak keresztül, a tatárok Muhinál győzték le a magyar sereget, a magyar királyok törekedtek Halics / Galícia megszerzésére, a közép-európai királytalálkozó Visegrádon volt, felsorol balkáni ütközőállamokat: Bosznia / Moldva / Havasalföld, Nagy Lajos Nápolyba vezetett hadakat, Lajos Lengyelország felett is uralkodott).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, császár, szövetség, hadjárat.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. bandérium, tatárok / mongolok, kereszties hadjáratok, perszonalunió.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Kálmán hadsereggel vonult a horvát területek ellen; a horvátok harcra készülődtek a magyar király ellen), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Kálmán sikerrel hódította meg a horvát és dalmát területeket; Kálmán horvát király lett; magyar–horvát perszonalunió jött létre; a horvát területek évszázadokon keresztül / 1918-ig a magyar koronához tartoztak).	0–3

	<p>F2 Rögzíti a kép egy lényegi elemét (pl. a kereszteseket átengedték a Magyar Királyságon; a keresztések átvonulása konfliktusokkal járt; a magyarok és a keresztések összecsaptak egymással az átvonulás idején), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyar uralkodók biztosították a keresztések átvonulását / megvédték a lakosságot a keresztések túlkapásaitól; a magyar királyok együttműködtek a nyugati uralkodókkal / pápasággal / bizánci császárokkal; II. András magyar király is vezetett hadjáratot a Szentföldre; a Magyar Királyság előnyös diplomáciai kapcsolatokat létesített a nyugati országokkal / Bizánccal).</p>	0–3
	<p>F3 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. jelentős volt a bizánci befolyás a Magyar Királyságban; III. Béla bizánci támogatással jutott trónra), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. III. Béla csak Mánuel császár haláláig tartotta fenn az ígétetét; III. Béla nem lett Bizánc hűbérese; III. Béla bizánci mintára hozta létre a kancelláriát; visszafoglalta Bizánctól a Szerémséget / Horvátországot / Dalmáciát; jelentős szerb és bolgár területeket hódított el Bizánctól; a déli területeken bánságokat szervezett / a déli területek védelmét a bánokra bízta).</p>	0–3
	<p>F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. I. Lajos öccse halála miatt indított hadjáratot Nápolyba; I. Lajos meghódította Nápolyt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az Anjouk nápolyi származásúak voltak; I. Lajos hadjáratai sokba kerültek, de nem voltak sikeresek; a magyar jelenlét nem volt tartós Nápolyban).</p>	0–3
	<p>F5 Rögzíti, hogy Kázmér halála után a lengyelek a magyar királynak adták a lengyel trónt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. létrejött a lengyel–magyar perszónálunió; I. Lajos lett a lengyel király; I. Lajos helyett többnyire az édesanyja uralkodott; I. Lajos cserébe megerősítette a lengyel nemesség kiváltságait; egyik lánya örökölte a lengyel trónt).</p>	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	<p>E1 Rögzít egy tény a Magyar Királyság geopolitikai helyzetével kapcsolatban (pl. két császárság – a Német-római Birodalom és a Bizánci Császárság – között helyezkedett el; a Magyar Királyság a latin keresztény kultúrkör határán feküdt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. vissza kellett vernie a két császárság befolyási törekvéseit; a királyok általában élvezték a pápa támogatását; a hódítások nyugati irányba nem voltak jellemzőek; a Magyar Királyság a Balkánon és keleti irányba lépett fel hódítóan; a keletről érkező nomád népek támadásait képes volt visszaverni; a kereszténység megszilárdulása stabilizálta a külpolitikai helyzetet).</p>	0–3
	<p>E2 Rögzíti, hogy a tatárok legyőzték a magyar sereget Muhinál, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. IV. Béla el tudott menekülni a csatából; a Magyar Királyságnak nem voltak szövetségesei; a király hiába kért segítséget a pápától / az európai uralkodóktól; a tatárok nem tudták az egész országot elfoglalni; a tatárjárás után IV. Béla szövetséget kötött a lengyelekkel; megpróbálta Halicsot meghódítani; befogadta / letelepítette a kunokat).</p>	0–3

	E3 Rögzíti, hogy a cseh, a lengyel és a magyar király találkozott Visegrádon, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. I. Károly a csehek és lengyelek közti viszályban közvetített; egy kereskedelmi megállapodás jött létre a résztvevők között; Csehország irányába vezető kereskedelmi utat nyitottak meg / újítottak fel; a lengyel trón öröklésének kérdése is szóba került).	0–3
	E4 Rögzít egy – a forrásokban nem található – tény I. Lajos külpolitikájával kapcsolatban (pl. jelentős területeket szerzett a Balkánon; hűbéresévé tette Havasalföldet / Moldvát; I. Lajos került először szembe a törökkel), és ezzel kapcsolatban érdemi megállapítást tesz (pl. az eretnokségek elleni harc ürügyével hódított; délen ütközőállamok létrehozására törekedett; Bizánc támogatást kért tőle a török ellen; I. Lajos számára a török még nem jelentett megoldhatatlan problémát).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. Az áprilisi törvények és a kiegyezés

(komplex – összehasonlító)

Szempontok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó bemutatja az áprilisi törvények és a kiegyezés révén kialakult államszervezet létrejöttét, működését és értékelését a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti az áprilisi törvények szentesítésének időpontját: 1848. április 11.	0–2
	T2 Rögzíti a kiegyezés időpontját: 1867.	0–2
	T3 Rögzít egy térbeli elemet az áprilisi törvényekkel kapcsolatban (pl. Magyarország a Habsburg Birodalom része volt; Pozsonyban voltak az országgyűlések; a törvények értelmében Pest lesz az országgyűlések helyszíne).	0–2
	T4 Rögzíti, hogy Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része volt / létrejött az Osztrák–Magyar Monarchia.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, kormány / miniszterelnök, külpolitika, hadsereg.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. népképviselői országgyűlés, közös ügyek, dualizmus, alkotmányos monarchia.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzít egy tény az uralkodói hatalomról az áprilisi törvények alapján (pl. király a végrehajtó hatalmat a magyar kormányon keresztül gyakorolja; a király személye biztosítja a birodalom	0–4

	<p>egységét), rögzít egy tényt az uralkodói hatalomról a kiegyezési törvény alapján (pl. az uralkodónak nem lehet abszolút hatalma; az uralkodó ellenőrizte a kormányt; előszentesítési joga volt), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. 1848-ban és 1867-ben is volt a minisztereknek ellenjegyzési joga; mindkét törvény akadályozta az uralkodók abszolútista törekvéseit; 1848-ban inkább perszonálunió, míg 1867-ben inkább reálunió jött létre; Magyarország mindkét esetben a birodalom része maradt; mindkét esetben alkotmányos monarchia jött létre; az uralkodói jogkör erősebb lett 1867-ben, mint amilyen az áprilisi törvényekkel volt).</p>	
	<p>F2 Rögzít egy lényegi tényt a történész leírásából a hadügy kérdéssel kapcsolatban (pl. Magyarországon idegen katonai alakulatok állomásoztak; továbbra is a király irányította a hadsereget; nem volt önálló magyar hadsereg; az uralkodó a magyar miniszterelnök hatáskörébe utalta a magyarországi alakulatokat), rögzít egy lényegi tényt a hadügy kérdéssel kapcsolatban a kiegyezési törvényben (pl. a királyé volt a hadsereg irányításának a joga; a magyar országgyűlés szavazta meg az újoncokat), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az áprilisi törvényekben a hadügy kérdését nem tisztázták, a kiegyezés rendelkezett a közös hadseregről; a király hadügyi döntéseit miniszteri ellenjegyzéshez kötötték 1848-ban, 1867-ben erre már nem volt szükség, mert közös ügy lett; a hadsereg hűségének biztosítása mind a magyar kormányt, mind az uralkodót aggasztotta; a hadsereg vezénélésének kérdése hozzájárult a szabadságharc kirobbanásához, a kiegyezés után is állandó viták forrása volt; a magyar politikusok jelentős része mindkét esetben pártolta az önálló magyar hadsereg kialakítását; a magyarok mindkét esetben törekedtek a hadsereg ellenőrzésére).</p>	0–4
	<p>F3 Rögzíti az áprilisi törvényekről szóló értékelés egy lényegi elemét (pl. az áprilisi törvények lebontották a régi politikai rendet; megszűnt a rendi országgyűlés), rögzíti a válasz egy lényegi elemét (pl. a szabadságharc hozzájárult a kiegyezés megszületéséhez, Deák nem akadályozta Kossuth politikáját a szabadságharc idején; a kiegyezés békés / tárgyalásos úton valósult meg), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a kiegyezés az 1848-as áprilisi törvények eredményeire épült; a kiegyezés megtartotta a népképviselőket / felelős kormányt az áprilisi törvényekből; mindkét törvény elősegítette a polgárosodást; Deák mindkét esetben a tárgyalásos rendezés híve volt; az áprilisi törvényeket a közvélemény döntő többsége támogatta, a kiegyezés tartalma megosztotta a társadalmat).</p>	0–4
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	<p>E1 Rögzít egy lényegi tényt az áprilisi törvények megszületésével kapcsolatban (pl. a márciusi pesti forradalom / európai forradalmi hullám segítette elő; a reformkor politikusai készítettek elő évtizedeken keresztül; a rendi országgyűlés fogadta el / a király szentesítette), rögzít egy lényegi tényt a kiegyezés megszületésével kapcsolatban (pl. a Habsburg Birodalom katonai</p>	0–4

	<p>vereségei / kedvezőtlen pénzügyi / politikai helyzete segítette elő; Deák Ferenc és az udvar tárgyalásai készítették elő; az önkényuralom nem volt fenntartható; a nagyhatalmak is ösztönözték létrejöttét), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét esetben az országgyűlés törvényesítette az átalakulást; mindkét esetben a nemzetközi körülmények kedveztek a magyar törekvéseknek; a kiegyezés tartósabbnak bizonyult; mindkét esetben a törvények megszületése előtt létrejött a magyar kormány Batthyány Lajos, illetve Andrássy Gyula vezetésével; V. Ferdinánd királyként szentesítette az áprilisi törvényeket, míg Ferenc Józsefet a kiegyezés kapcsán koronázták meg magyar királynak).</p>	
	<p>E2 Rögzíti, hogy az áprilisi törvények felszámolták a rendi országgyűlést / népképviselői országgyűlést hoztak létre, rögzíti, hogy a kiegyezés után újra rendszeres lett a népképviselői országgyűlés / az országgyűlés az áprilisi törvények alapján került összehívásra, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét esetben az uralkodó hívta össze az országgyűlést / a kormány az országgyűlésnek volt felelős; mindkét esetben cenzusokhoz kötött választójog működött / a nem nemesek is rendelkeztek már választójoggal; az országgyűlés mindkét esetben kétkamarás volt).</p>	0–4
	<p>E3 Rögzít egy lényegi tény a közjogi kérdés kapcsán 1848-ban (pl. 1848-ban nem volt önálló külügy / volt önálló pénzügy; nem voltak közös ügyek), rögzít egy lényegi tény a közjogi kérdés kapcsán 1867-ben (pl. a külügy és a pénzügy is közös ügy lett; közös miniszterek felügyelték a pénzügyet / külügyet), és ezzel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét esetben a Pragmatica Sanctióra épült a két ország viszonya; a magyar kormányok egyik esetben sem akartak elszakadni a Habsburg-monarchiától; 1848-ban pénzügyi önállóságra törekedett / önálló pénzt vezetett be, míg 1867 után közös pénz lett; 1848-ban nem számolták fel a belső vámhatárt, 1867 után közös vámterület jött létre a birodalmon belül; a közös ügyek kérdése volt a szabadságharc kirobbanásának egyik oka; a közös ügyeket a dualizmus két államának parlamenti delegációi ellenőrizték).</p>	0–4
	<p>E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0–4
<p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i></p>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, adatsor, térkép) lelőhelyei:

- <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>
- Németh György–Borhegyi Péter: Történelem 9. Oktatási Hivatal, Budapest, 2020.
https://pannonhalmifoapatsag.hu/wp-content/uploads/2019/01/regula_magyar.pdf
<https://premontrei.hu/wp-content/uploads/2014/11/REGULA2.pdf>
https://digitori.blog.hu/2020/08/27/forrasok_a_lovagi_kultura_es_a_keresztes_haboruk_9_6

3. https://mta.hu/tudomany_hirei/egy-elfeledett-majd-evszazadokon-at-hivatkozott-am-sokszor-felreertett-dokumentum-interju-zsoldos-attilaval-az-aranybullarol-111961
4. <http://mr.ventola.tripod.com/sitebuildercontent/sitebuilderfiles/1560.jpg>
Boronkai–Gianone–Kormos–Kovács–Simonkay–Tamásiné: Történelem 10. Szent István Társulat, Budapest, 2022.
https://www.kattan.hu/tankonyv/tortenelem-10/lecke_01_002
5. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=60400022.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei?pagenum%3D16>
6. Kossuth Lajos: Hetilap, 1846. Idézi: Szabad György: Kossuth politikai pályája. Budapest, 2003.
<https://mek.oszk.hu/04800/04881/html/szabadkpp0007.html>
Pulszky Terézia: Egy magyar hölgy emlékiratai. Magvető Könyvkiadó, Bp. 1986.
7. RERUM NOVARUM - www.katolikus.hu
8. <https://www.meisterdrucke.it/stampe-d-arte/Leopoldo-Metlicovitz/1030712/Fascismo%3A-manifesto-di-propaganda-per-l%27autarchia-in-Italia-%22Compra-prodotti-italiani%22.html>
<https://aghg.wordpress.com/2019/05/20/manifesti-dellitalia-fascista-documenti/>
<https://aghg.wordpress.com/2022/11/05/la-propaganda-fascista-manifesti-e-cartoline/>
<https://catalogo.beniculturali.it/detail/HistoricOrArtisticProperty/0500670477>
<https://catalogo.beniculturali.it/detail/HistoricOrArtisticProperty/0500670497#lg=1&slide=0>
9. Veress, Laura-Louise: Clear the line, Hungary's Struggle to Leace the Axis During the Second World War, Prospero Publications, Cleveland, Ohio, 1995.
holokausztmagyarorszagon.hu
Magyarország és a második világháború. Titkos diplomáciai okmányok a háború előzményeihez és történetéhez. Szerk.: Ádám Magda–Juhász Gyula–Kerekes Lajos, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959.
10. <https://www.library.wales/discover-learn/digital-exhibitions/illingworth/illingworth-cartoon-galleries/cold-war#&gid=1&pid=1>
https://magazine.punch.co.uk/search?I_DSC=Cold%20War&_ACT=search&I_DSC_AND=t
11. https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%9Aj_gazdas%C3%A1gi_mechanizmus
Történelmi Szemle, 1992/1–2.
https://epa.oszk.hu/00600/00617/00084/pdf/EPA00617_tortelenmi_szemle_1992_1-2_133-149.pdf Mozgó Világ 28/12. <https://epa.oszk.hu/01300/01326/00034/12Huszar.html>
12. Borhegyi Péter: Történelem 12. Oktatási Hivatal, Budapest, 2023.
13. https://fr.wikipedia.org/wiki/Henri_III_de_Bar#/media/Fichier:Henry3_count_of_Bar.jpg
G. R. Evans: Hit a középkor világában. Ford. Nagy György. Budapest, 2003.
14. https://jogikar.uni-miskolc.hu/files/11888/Mikro%C3%B6kon%C3%B3mia_%C3%A1br%C3%A1k.pdf
<https://www.origo.hu/auto/20200320-a-ford-t-modell-fele-futoszalagos-autogyartas-tortenete.html>
15. <https://dka.oszk.hu/html/kepoldal/index.phtml?id=31890>
https://ti.abtk.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz1995_4/agoston.pdf
<https://books.google.es/books?hl=hu&output=html&id=exgR7bpc63QC&jtp=1>
Történelmi olvasókönyv III. Forrásszemelvények az egyetemes történelem (1640–1849) és Magyarország története (1526-1849) tanításához. Szerk.: Unger Mátyás. Tankönyvkiadó vállalat, Budapest, 1974.
16. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94700022.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D42>
Bortnyik Sándor plakátja, Budapest, é. n. Központi Antikvárium <https://www.kozpontiantikvarium.hu/konyv/bortnyik-sandor-nepnek-nem-tokeseknek-epitjuk/43787>
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/95/Orsz%C3%A1lgy%C5%B1%C3%A9si_k%C3%A9pvisele%C5%91-v%C3%A1laszt%C3%A1s_szavaz%C3%B3lapja_1949_m%C3%A1jus_15-%C3%A9n.jpg
https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=94900020.TV&targetdate=ffffff4&printTitle=1949.+%C3%A9vi+XX.+t%C3%B6rv%C3%A9ny&referer=http%3A//net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi%3Fdocid%3D00000001.TXT
17. [tiszataj_2002_010_039-044.pdf](https://mek.oszk.hu/01900/01954/html/index1172.html) (u-szeged.hu)
<https://mek.oszk.hu/01900/01954/html/index1172.html>
Deeds of John and Manuel Comnenus by John Kinnamos, Columbia Universty Press, New York, 1976
Ioannes Kinnamos, - Deeds of - John and Manuel Comnenus | PDF | Violence (scribd.com)
18. <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=84800003.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei?keyword%3D1848>
Szente Zoltán: Kormányforma és parlamentáris kormányzás a XIX. századi európai és a dualizmus kori magyar közjogban https://real-d.mtak.hu/403/4/dc_42_10_doktori_mu.pdf
Hermann Róbert: Batthyány Lajos (1807–1849). Magyar Tudomány 2007/6.
<https://epa.oszk.hu/00600/00691/00042/pdf/795-808.pdf>
<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=86700012.TV&searchUrl=/> <https://abtk.hu/ismerettar/evfordulok/1426-fontosabbat-torvenyhozasuk-evlapjai-nem-ismernek-az-1848-as-aprilisi-torvenyek-szentesitese>
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Deak-deak-ferenc-munkai-8751/deak-ferencz-beszedei-2AE/v-kotet-18671868-3833/kossuth-terverol-az-also-dunai-confderatio-targyaban-388B/valasz-kossuth-lajos-nyilt-levelere-39D8/>
<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Deak-deak-ferenc-munkai-8751/deak-ferencz-beszedei-2AE/v-kotet-18671868-3833/kossuth-terverol-az-also-dunai-confderatio-targyaban-388B/valasz-kossuth-lajos-nyilt-levelere-39D8/>